

JAANA HYYRYLÄINEN

SIUROLAINEN emeritusprofessori Jyrki Käkönen on julkaissut vuosina 1966–1969 kirjoittamansa runot teoksena nimeltä *Paikkani maailmassa* (Palladium Kirjat, 2020).

nuori mies tarttui kynään

● Siurolainen emeritusprofessori Jyrki Käkönen avaa sisimpänsä vanhoissa runoissaan.

Jaana Hyyryläinen

● Sinä elokuun aamuna, kun neuvostotankit vyöryivät Prahaan vuonna 1968, muuan 25-vuotias yliopisto-opiskelija istui junassa matkalla samaan suuntaan. Nuorukainen oli paikinut jo toista kesää töitä ruotsalaisella kaapelitehtaalla, ja suunnitelmissa oli nipistää tulevaisuudeksi varatuista palkkaroista sen verran, että ”Euroopan hullu vuosi” tulisi nähtyä ja koettua omin aistein.

Pariisin kuumat tuulet olivat jo poltelleet ihoa, ja nyt Jyrki Käkönen suunnitteli matkaavansa Tšekkoslovakian ja muutaman muunkin mutkan kautta Varsovaan asti.

Tuona aamuna hän pääsi Saksan rajalta Tšekkoslovakian puo-

lelle, mutta siihen matka tyssäsi. Matkustajat marssitettiin ulos junasta, ja muutaman tunnin odotuksen jälkeen heidät passitettiin takaisin Saksaan.

Käkönen suuntasi Itä-Berliiniin. Yhdessä kaupungin monista kirjakaupoista hänen silmässänsä tavoittivat runoilija **Rainer Kunzen** kirjoittaman, saksan kielelle käännetyn runovihon.

*Itken maasi vuoksi
Merkityksetön myötätuntoni
on kansasi puolella
Kuinka monta kukkaa
tallaavat panssarit
ja kuinka monta juurta
konepistoolit repivät maasta
punaisen terrorin alla
Mutta minä tiedän
vaikka tulisi kaksikymmentä
pimeyden vuotta
niin kukat nousevat
tuhasta ja kyynelistä
Mikään armeija
ei voita vapautta*

Tämän Kunzelle omistetun runon Käkönen kirjoitti ruutupaperille junan jyskyttäessä kohti Varsova. Nuoren miehen mielessä velloi polttava ahdistus ydinsoidan mahdollisuudesta, maailman pahuudesta ja ihmisen voimattomuudesta, ja siitä, millaisen ihmisen hän omasta sisimmästään

löytäisi. Muutos oli käynnissä, sillä keho koulumenestys ja viiteen vuoteen venynyt lukiotaival olivat vaihtuneet intohimoksi kansainvälistä politiikkaa ja rauhan-tutkimusta kohtaan.

– Isäni oli toivonut minusta upseeria, ja yliopistoon lähtiessäni olin irrottanut tuosta valmiiksi kirjoitetusta tulevaisuudesta. Olin etsimässä itseäni uudelleen enkä ollut varma omasta paikastani maailmassa, ja kuvittelin, että koska en varmaankaan eläisi yli kolmikymppiseksi, elämästä olisi nyt otettava kaikki irti. Myöhemmin ymmärsin, että oman tien etsiminen on ikuista.

Maailmaa voi muuttaa

Yliopistossa lukuhaluja ei tarvinnut houkutella esiin, sillä Käkönen sai siellä keskittyä juuri siihen, mikä häntä kiinnosti. Hän ajatteli, että tekemällä tutkimustyötä ja esittelemällä niistä saatuja tuloksia hänkin voisi muuttaa maailmaa.

Sama optimismi sykkii myös Käkösen 1960-luvun lopulla kirjoittamista runoista, niiden synkästä sävystä huolimatta. 50 vuotta sitten maailmaa ravistelivat oman aikansa kulttuuri ja radikalismi, mutta samalla taustalla oli vahva ajatus siitä, että yksittäinen-

kin ihminen voi omilla teoillaan muuttaa maailmaa paremmaksi.

Niin on käynytkin, Käkönen sanoo, vaikkei ihmiskunnan ongelmia olekaan saatu kuriin. Sotia käydään edelleen, ja ympäristö ja turvallisuus ovat nousseet erittäin näkyviksi huoliksi. Joku voisi sanoa, että mikään ei ole muuttunut, mutta silloin vika on Käkösen mukaan tavassa, jolla ajattelemme maailmaa. Muutos ei välttämättä aina näy hyvän lisääntymisenä, vaan siinä, miten huonosti asiat voisivatkaan olla, jollei mikään olisi muuttunut.

– Olen pohtinut, onko meillä varsinaisesti historiaa ja tulevaisuutta. Vai onko meillä vain tämä yksi hetki, jossa historia on jo paikalla, ja tulevaisuutta rakennetaan tässä hetkessä tehdyillä päätöksillä?

Päätösten tekeminen vaatii rohkeutta, ja sen suhteen Käkönen tunnustaa olevansa pessimisti. Jos päättäjät sivuuttavat tutkimustulokset ja keskittyvät vain omaan pärjäämiseensä ja seuraavien vaalien voittamiseen, on tulevaisuuden rakentaminen heikoissa kantimissa.

Poika Prahan junasta

Tämä on professorin puhetta, ja kaikesta näkee, että Käkönen on

tottunut perustelemaan näkemysään poliitikasta ja yhteiskunnasta. Mutta kun puhutaan hänen uunituoreesta runokokoelmastaan, esiin astuu se poika, joka istui elokuisena aamuna junassa matkalla kohti Prahaa.

Se on ymmärrettävää, sillä vaikka professorin työhön kuuluu esillä oleminen, kuulijat ruotivat tutkimukseen perustuvia näkemyksiä. Tällä kertaa ruodittavana on ihminen, sisuksineen päivineen.

Käkönen kertoo, että osa runoista on syntynyt luennoilla, osassa taas kuuluu pikkutunneille venyneiden iltojen ja öiden tunnelmat hänen harhailtuaan kotiin hiljaisia katuja pitkin. Muutaman tekstin olisi voinut jättää julkaisemattakin, mutta hän halusi olla rehellinen. Runot ovat kuitenkin aikansa kuvausta, jota ei saa siivota puhtaammaksi.

– Olen miettinyt jo pitempään, kehtaisinko julkaista mitään ylipäätään. Selailekseni ruutupaperitani tuli kuitenkin aina välillä sellainen tunne, että tähän tekstiin voisi joku vaikka samaistua ja huomata, ettei ahdistuneisuus ole maailmanloppu. Mutta on tässä muutakin. Koska en aio milloinkaan kirjoittaa muistelmiani, tämä on nyt se teos, jossa menneisyyteni on läsnä.

KUKA?

Jyrki Käkönen

● Syntynyt 23.1.1943. Asuu vaimonsa ja kahden lapsensa kanssa Siurossa, lisäksi hänellä on kaksi aikuista lasta kahdesta aiemmasta avioliitostaan.

● Emeritusprofessori, työskennellyt muun muassa Jean Monnet -professorina Tampereen yliopistossa sekä kansainvälisten suhteiden ja Eurooppa-opintojen professorina Tallinnan yliopistossa.

● Väitellyt valtiotieteen tohtoriksi Turun yliopistosta vuonna 1985 aiheenaan ”Luonnonvarapolitiikka ja konfliktit muuttuvassa kansainvälisessä järjestelmässä: tutkimus imperialismista ja Afrikan konflikteista 1970-luvulla”.

● Työskenteli Rauhan- ja konfliktitutkimuslaitoksen johtajana vuosina 1988–1998.

● Oli vuosina 2017–2020 mukana Koneen Säätiön rahoittamassa Tampereen yliopiston Regional Challenges to Multilateralism -tutkimusprojektissa.

● Kirjoittanut useita kansainväliseen politiikkaan liittyviä tutkimuksia ja julkaisuja. Runokirja *Paikkani maailmassa* (Palladium Kirjat 2020) on hänen ensimmäinen kaunokirjallinen teoksensa.